

Sygn. akt V KK 500/19

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Dagmara Szczepańska-Maciejewska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego
w sprawie **E. H.**

podejrzanego z art. 190a§ 1 kk w zb. z art. 190 § 1 kk w zb. z art. 216 § 1 kk w zw.
z art. 11 § 2 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 8 lipca 2020 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę

od postanowienia Sądu Okręgowego w L.

z dnia 19 czerwca 2019 r., sygn. akt IV Kz (...),

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w L.

z dnia 13 maja 2019 r., sygn. akt II K (...)

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w L., postanowieniem z dnia 13 maja 2019 r., sygn. akt II K (...), na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 31 § 1 k.k. umorzył postępowanie przeciwko E.

H. - podejrzanemu o czyn z art. 190a § 1 k.k. w zb. z art. 190 § 1 k.k. w zb. z art. 216 § 1 k.k., polegający na uporczywym nękanii M. H. w okresie od 2016 r. do listopada 2018 r., nachodzeniu jej w miejscu zamieszkania i poza nim, publicznym wszczynaniu awantur, zakłócaniu czasu prywatnego, nagrywaniu telefonem, śledzeniu, jak również znieważaniu słowami powszechnie uznanymi za wulgarne i obelżywe oraz grożeniu pozbawieniem życia, czym wzbudził u niej uzasadnioną obawę spełnienia groźby i poczucie zagrożenia z jednoczesnym naruszeniem jej prywatności – wobec niepopelnienia przestępstwa ze względu na stan niepoczytalności w chwili popełnienia czynu. Na podstawie art. 93a § 1 pkt 4 k.k., art. 93b § 1, 3 i 5 k.k., art. 93c pkt 1 k.k. zastosował wobec podejrzanego środki zabezpieczający w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie leczenia psychiatrycznego.

Zażalenie na to postanowienie złożył obrońca podejrzanego. Zaskarżył je w części dotyczącej zastosowania środka zabezpieczającego i zarzucił obrazę art. 93b § 1 k.k., poprzez niezasadne jego zastosowanie wobec podejrzanego mimo, że stopień społecznej szkodliwości czynu nie jest znaczny.

W oparciu o powyższe wniósł o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części.

Sąd Okręgowy w L., postanowieniem z dnia 19 czerwca 2019 r., zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy.

Od powyższego postanowienia kasację wniósł obrońca podejrzanego. Zarzucił temu postanowieniu:

1. rażące naruszenie art. 115 § 2 k.k. polegające na pominięciu wskazanych w nim kwantyfikatorów przy ocenie społecznej szkodliwości zarzucanych podejrzanemu czynów z art. 190a § 1 k.k. w zb. z art. 190 § 1 k.k. w zb. z art. 216 k.k., a w szczególności rodzaju i charakteru naruszonego dobra, rozmiaru wyrządzonej lub grożącej szkody oraz sposobu i okoliczności popełnienia czynu, bez należytego wskazania czym się kierował uznając, że czyn ten jest szkodliwy w stopniu uzasadniającym zastosowanie wobec podejrzanego izolacyjnego środka zabezpieczającego;
2. rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie:
 - art. 324 § 1 k.p.k., poprzez nie zaznajomienie podejrzanego z materiałami postępowania przed złożeniem wniosku o umorzenie postępowania, co uniemożliwiło mu oraz jego obrońcy podjęcie działania ukierunkowanego na weryfikację zgromadzonego materiału dowodowego, w tym opinii biegłych lekarzy psychiatrów,
 - art. 7 k.p.k. i art. 201 k.p.k., poprzez nie wyjaśnienie „podstawowej kwestii warunkującej prawidłowe rozstrzygnięcie o środku zabezpieczającym mimo istnienia zasadniczej rozbieżności stanowisk biegłych lekarzy psychiatrów zeznających przed sądem osobno i

odmiennie co do zasadności i celowości leczenia psychiatrycznego podejrzanego, stanowiącej o potrzebie usunięcia zaistniałych wątpliwości w drodze ponownego przesłuchania biegłych na rozprawie albo powołania nowego zespołu biegłych”,

- art. 433 § 1 i 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 k.p.k. „w następstwie nie wskazania przez Sąd odwoławczy na czym opiera tezę o znacznej społecznej szkodliwości czynów E. H. oraz pominięcia niekoherencji w stanowisku biegłych opiniujących lekarzy psychiatrów, odmiennie i osobno zeznających w toku rozpraw sądowych o zasadności i celowości orzeczenia o pobycie podejrzanego w zakładzie psychiatrycznym co skutkowało niedostateczne wyjaśnienie obawy ponownego popełnienia przez podejrzanego czynu zabronionego i potrzeb w zakresie terapii”.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania.

Prokurator w pisemnej odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna w zakresie, w jakim zarzuca zaskarżonemu postanowieniu rażące naruszenie przepisów art. 433 § 2 i art. 457 § 3 k.p.k.

Wprawdzie skarżący naruszenia tych przepisów upatruje m.in. w braku wskazania przez Sąd odwoławczy „na czym opiera tezę o znacznej społecznej szkodliwości czynów E. H. ”, lecz niewątpliwie jego intencją było zarzucenie braku należytego rozważenia przez ten Sąd podniesionego w zażaleniu zarzutu obrazy przepisu prawa materialnego art. 93b § 1 k.k., który miał polegać na zastosowaniu wobec podejrzanego środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym pomimo, że stopień społecznej szkodliwości zarzucanego mu czynu nie był znaczny.

Tak rozumiany zarzut jest zasadny. Rację ma bowiem skarżący, że Sąd odwoławczy nie dopełnił swoich obowiązków kontrolnych określonych w tych przepisach, gdyż do podniesionego w zażaleniu zarzutu błędnej oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu, w kontekście braku przesłanek koniecznych do orzeczenia środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym w ogóle się nie ustosunkował. Tymczasem, co wynika z treści przepisów art. 93b § 1 zd. drugie k.k. i art. 93g § 1 k.k., o dopuszczalności zastosowania tego izolacyjnego środka zabezpieczającego przesądza nie tylko samo wysokie prawdopodobieństwo popełnienia ponownego czynu zabronionego o znacznej szkodliwości społecznej, oparte o przesłanki medyczne, do których odwołuje się Sąd odwoławczy, ale także znaczna społeczna szkodliwość takiego czynu, odnoszona do czynu zarzucanego sprawcy. W orzecznictwie i piśmiennictwie

zgodnie przyjmuje się bowiem, że użyte w art. 93b § 1 zd. drugie k.k. określenie „ponownie” oznacza, iż znacznym stopniem społecznej szkodliwości powinny charakteryzować się zarówno prognozowany czyn zabroniony, jak też czyn zabroniony już popełniony (zob. A. Barczak – Oplisil (w:) W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Kodeks Karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 52- 116, wyd. V; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2019 r., V KK 237/19).

Społeczna szkodliwość czynu, to materialny element każdego czynu zabronionego przez ustawę karną, który decyduje o tym, czy taki czyn jest przestępstwem (art. 1 § 2 k.k.). W przepisie art. 115 § 2 k.k. ustawodawca wskazał jakie elementy winny być brane pod uwagę przy dokonywaniu oceny stopnia społecznej szkodliwości każdego czynu zabronionego. Oceny takiej należy dokonywać indywidualnie, w odniesieniu do każdego czynu wyczerpującego znamiona określone w ustawie karnej, zarówno w kontekście ustalenia, czy czyn taki jest społecznie szkodliwy w stopniu wyższym niż znikomy (art. 1 § 2 k.k.), jak i wtedy, gdy ustawa karna wiąże określone skutki z popełnieniem czynu o określonym stopniu społecznej szkodliwości, np. art. 93b § 1 k.k. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2019 r., V KK 54/18).

W sytuacji, gdy w zażaleniu obrońca zakwestionował dokonaną przez Sąd pierwszej instancji ocenę stopnia społecznej szkodliwości czynu zarzuconego podejrzanemu, brak stanowiska Sądu odwoławczego w tym zakresie świadczy o wadliwie przeprowadzonej, naruszającej standard wyznaczony treścią art. 433 § 2 k.p.k., kontroli odwoławczej. Uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego postanowienia, gdyż nie można wykluczyć, że prawidłowe rozpoznanie zażalenia doprowadziłoby do wydania w toku postępowania odwoławczego odmiennego orzeczenia.

Dlatego konieczne było uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W jego toku Sąd ten powinien należycie rozważyć podniesiony w zażaleniu zarzut i dokonać oceny, czy spełnione zostały przesłanki zastosowania izolacyjnego środka zabezpieczającego, o których mowa w art. 93b § 1 k.k., w kontekście proporcjonalności stosowanego środka do wagi popełnionego czynu, a przede wszystkim, czy zarzucany podejrzanemu czyn cechował się znaczną społeczną szkodliwością, a jeśli tak, to wskazać elementy prowadzące do takiego właśnie wniosku.

W razie ewentualnego podzielenia stanowiska Sądu pierwszej instancji o zrealizowaniu omawianej tu przesłanki, Sąd ten - wobec kwestionowania przez skarżącego opinii biegłych lekarzy psychiatrów – wyjaśni, czy rzeczywiście w tej opinii zachodzą

wskazywane w kasacji rozbieżności, a przede wszystkim ustali, jakie ostatecznie stanowiska w zakresie konieczności leczenia podejrzanego w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym prezentują opiniujący biegli lekarze psychiatrzy. Gdyby nie udało się uzyskać jednolitego stanowiska biegłych w tej kwestii konieczne może okazać się powołanie innego zespołu biegłych (art. 201 k.p.k.).

Kierując się powyższym Sąd Najwyższy orzekł, jak w postanowieniu.